

Poremećaji koncentracije, bullying i nedostatak empatije među učenicima samo su neki od problema kojima se bave psiholozi i koji ne bi smjeli padati na tuđa leđa

Mnoge su škole i dalje bez psihologa, a one u kojima jedan psiholog radi s nekoliko stotina učenika često pucaju po šavovima, dio problema preuzimaju nastavnici, dio roditelji, a dio često, nažalost, ostaje neriješen

MAGDALENA MRČELA / Foto: Igor Jakšić, Pixabay – 21. 09. 2024.

U serijalu članaka naziva *(Mo)mentalno zdravlje u školama, sve dok vam ne zatreba psiholog – kojega nema* baviti ćemo se problematikom mentalnog zdravlja hrvatskih učenika. Sve kompleksniji problemi i sve više učenika u potrebi sugerira da se moraju povećati ulaganja u edukaciju, prevenciju, dijagnostiku, pomoć i umreženost svih aktera unutar školskog sustava, no situacija na terenu nije obećavajuća. Mnoge su škole i dalje bez psihologa, a one u kojima

jedan psiholog radi s nekoliko stotina učenika često pucaju po šavovima, dio problema preuzimaju nastavnici, dio roditelji, a dio često, nažalost, ostaje neriješen.

O izazovima rada na području osnaživanja mentalnog zdravlja djece, ali i o rizicima nedostatka adekvatne psihološke pomoći i unutar školskoga sustava i izvan njega razgovarali smo sa splitskom psihologinjom **Žanom Pavlović**. Njezino bogato profesionalno i ljudsko iskustvo na širokoj paradigmi koja uključuje iskustvo rada u dječjim vrtićima te osnovnim i srednjim školama, kao i u privatnoj praksi, pomažu u stvaranju šire slike o ovoj problematici. U razgovoru s nama kao iznimno važan prvi aspekt rada psihologa sa školskom djecom istaknula je preventivno djelovanje.

Kod psihologa se ne smije ići „po kazni“ – nekad im se djeca otvore prije nego roditeljima

– Uloga psihologa u školi prije svega je preventivna. Psiholog bi trebao raditi na preventivnim programima, koji uključuju najveći dio rada, ali i ne smijemo zaboraviti ni važnost savjetodavne uloge. Kratak savjet djeci i roditeljima, koji nije i ne može biti na terapijskom nivou, ipak je jako važan početak. Sama činjenica da u školi postoji psiholog i da mu se dijete može obratiti ako nešto treba velika je stvar. Da na ta vrata nitko i ne pokuca, ogromna je važnost znati da iza njih postoji netko tko može pomoći. Treba izbjegavati situaciju koja je zna događati – a to je da kod psihologa ili pedagoga djeca idu „po kazni“. Takvim se postupcima djeca etiketiraju, a psiholog

dobiva negativnu konotaciju, što nam svima može samo odmoći u približavanju učenicima. Nekad ogromnu razliku čini jedan razgovor u kojem će psiholog saslušati dijete, utješiti ga i uputiti što mu je dalje činiti, upoznati roditelje s problemom učenika... Djeca se često otvore školskom psihologu čak i kad njihovi roditelji ne znaju za problem – psiholog je ponekad taj most prema roditeljima koji ih upoznaje s problemom o kojem im njihovo dijete nije govorilo. Prednosti psihologa u školama su višestruke – on ima „dostupne“ učenike, može ih vidjeti u različitim situacijama, ima mnogo izvora informacija o njima, prije svega od nastavnika, ali i nenastavnog osoblja i roditelja. Osim toga, može promatrati učenike u interakciji s prijateljima. Prednosti za učenike već smo spomenuli – dostupnost osobe koja može pomoći, u koju se može steći povjerenje, koja je ponekad tu kad roditelji nisu znali za problem.

Poremećaji koncentracije, međuvršnjačko nasilje i manjak empatije samo su neki od problema s kojima se sustav mora suočiti

Zanimalo nas je koji se problemi najčešće javljaju u toj dobi, a u kojima roditeljima i učiteljima treba profesionalna pomoć da bi adekvatno odgovorili na dječje potrebe i probleme. Žana Pavlović izdvojila je niz problema s praćenjem nastave zbog slabe usmjerenosti pažnje, ali još više zabrinjava međuvršnjačko nasilje i nedovoljno poticanje empatije.

– Po mom iskustvu, najčešće su teškoće koje se pojavljuju one u području pažnje i koncentracije, a u školi učenicima najviše treba usmjerenost pažnje – praćenje nastavnika i

nastavnog procesa. Tu dolazi do velikih problema, ogroman je broj učenika kod kojih u tom području ima odstupanja. Ono o čemu često govorim i što me osobito zabrinjava međuvršnjačko je nasilje ili *bullying*. To je ogroman problem u školama, ali i društvu općenito. Nažalost, često dolazi do nasilnih ispada, a prije svega nam treba preventiva. Vrlo se često dogodi škole da se škole koje nemaju psihologa ne mogu dovoljno baviti ovim problemom, što ga samo intenzivira – kad se ne rješava, postaje sve veći. Psiholog je bitan i zbog poticanja razvoja socijalnih vještina. Škola je mjesto življenja, a ne samo učenja. Djeca jako puno vremena provode u školi i ako se ondje ne osjećaju dobro i ne doživljavaju školu kao kvalitetno i poticajno okruženje, onda je to jako loše za njihovo mentalno zdravlje.

Istaknula bih i poticanje empatije, nešto čega nam kronično nedostaje. Ne mislim da nove generacije nisu empatične, ali treba ih stalno poticati na empatiju i da je razvijaju. Treba im i medijska kultura – virtualni je svijet postao jako važan, njima je bitno da su u njemu prihvaćeni, a ne znaju se snalaziti u svim situacijama. Mnogi su mladi i sami svjesni da mnogo vremena provode na internetu i gube se u njegovim bespućima. Prema zadnjim istraživanjima kolege Jokića, sedmaši i osmaši provode preko tri sata na internetu. Oni sami kažu da im treba pomoć da to promijene. Ozbiljan problem predstavljaju i teškoće u učenju. Mnogi učenici ne znaju učiti, mislim da ih treba podučiti kako učiti. Susrećem djecu koja su „zapela“ u načinima učenja koji im ne odgovaraju, a psiholog bi trebao pomoći i s tim problemom. Posebna su kategorija djeca s poteškoćama u razvoju, a ako škola nema psihologa, važno je pitanje edukacije asistenata i učitelja da se i to dijete osjeća dobro i prihvaćeno u školi. Osobito bih istaknula rad s roditeljima i učiteljima koji je neophodan u odgojno obrazovnom procesu. Nastavnici moraju biti svjesni da ne možemo raditi onako kako smo radili prije 10 ili 20 godina, moramo stalno ići u korak s vremenom.

Žana Pavlović

Rad na povjerenju kao pretpostavka odnosa psiholog–učenik

Žana Pavlović osvrnula se i na pitanje kako se nedostatak psihologa može odraziti na kolektive poput obrazovnih ustanova - i djecu i djelatnike.

Ako obrazovna ustanova nema psihologa u svojim redovima, nema tko kvalitetno odrađivati sve gore navedene aspekte rada. Time ne podcjenjujem nijednu struku, ali problemi o kojima smo govorili posao su psihologa. Psiholog u školi može raditi na jačanju cijele ustanove kao zajednice, što je važan segment preventivnih programa. No ako, primjerice, uočimo nasilje, svi moramo djelovati, bez obzira na to koja je naša funkcija u školi.

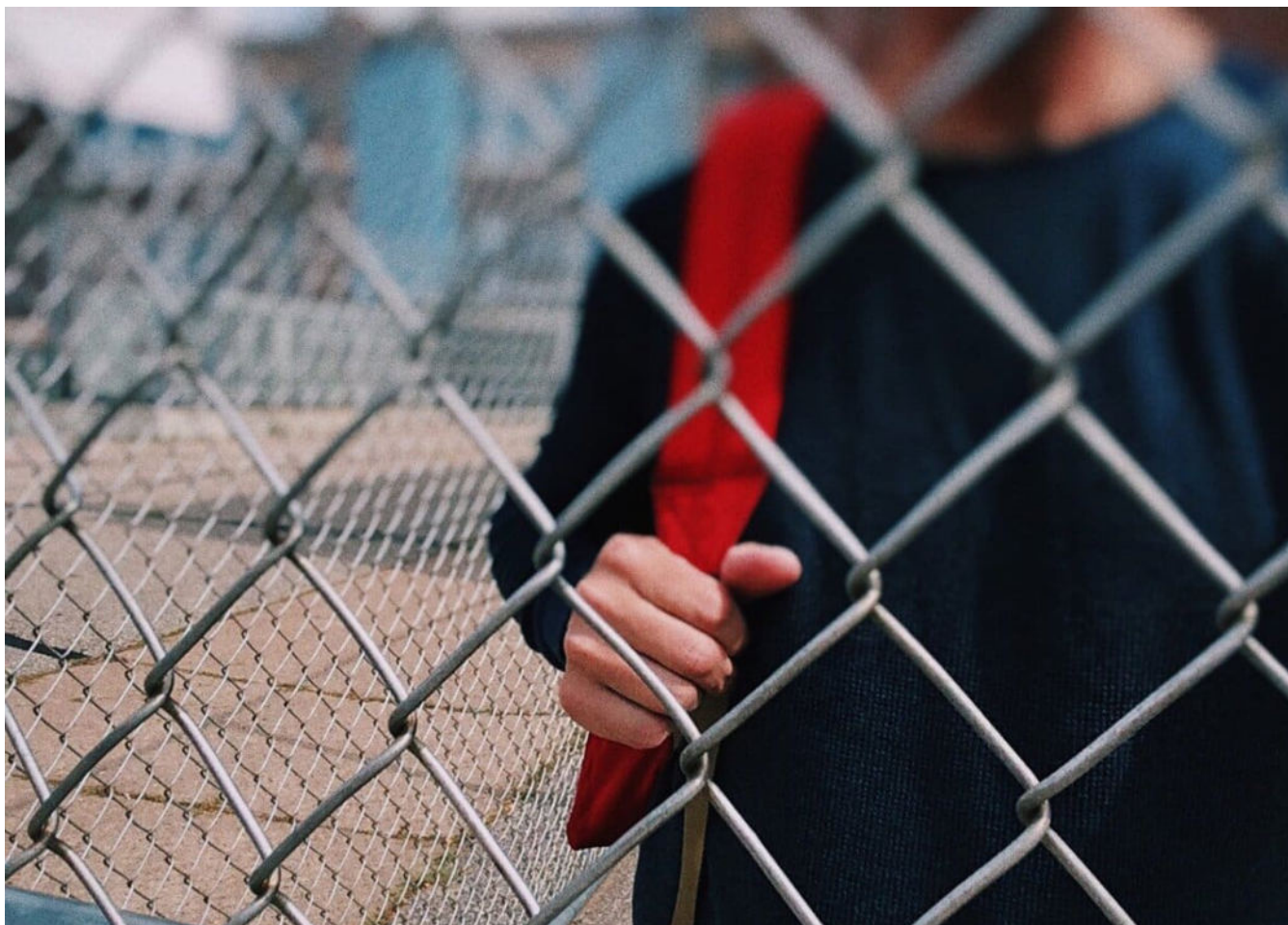
Tužna sam kad čujem da dio učenika i roditelja izbjegava otići kod školskog psihologa, što kolege psiholozi uvijek preporučuju zbog svih navedenih prednosti, ali oni kažu ili da nemaju psihologa ili ako ga imaju – da izbjegavaju odlazak k njemu. Razlozi su: netko će znati da su bili ondje, nemaju povjerenja u tu osobu jer radi sa svima ostalima u školi... Nedostatak povjerenja velik je problem. Psiholog treba raditi na povjerenju učenika, roditelja i nastavnika. Iako to nije njihova primarna funkcija, psihologu u odgojno-obrazovnim ustanovama ponekad se znaju obratiti i kolege koji uočavaju problem u svom radu s nekim učenikom i traže savjet i pomoć, ili kad i sami privatno prolaze neku zahtjevniju situaciju. Vjerujem i nadam se da su psihologova vrata otvorena i za takve slučajeve jer privatni problemi radnika itekako utječu na

njihovu produktivnost. Nitko ne može dati 100% ako ima privatne probleme. I njega treba saslušati i uputiti ga što i kako dalje.

Školski kolektivi shvaćaju koliko im treba pomoć psihologa – ali ponekad ne ostaje ništa osim čekanja odobrenja Ministarstva

O iskustvu rada u velikoj srednjoj školi koja je tek nedavno iskusila benefite školskoga psihologa u svojim redovima razgovarali smo s **Dorom Mikšić**, psihologinjom u II. gimnaziji u Splitu. Mikšić ističe da je ta splitska gimnazija tek prije godinu dana dobila odobrenje Ministarstva za otvaranje radnog mjesta školskog psihologa, a ravnateljica i djelatnici konačno su odahnuli zbog sretnog ishoda. Vrlo je čest slučaj da kolektiv uvidi kolika je potreba za stručnim suradnikom, ali tek tada slijedi borba živaca koja zahtijeva mnogo strpljenja dok se čeka odobrenje za novog zaposlenika.

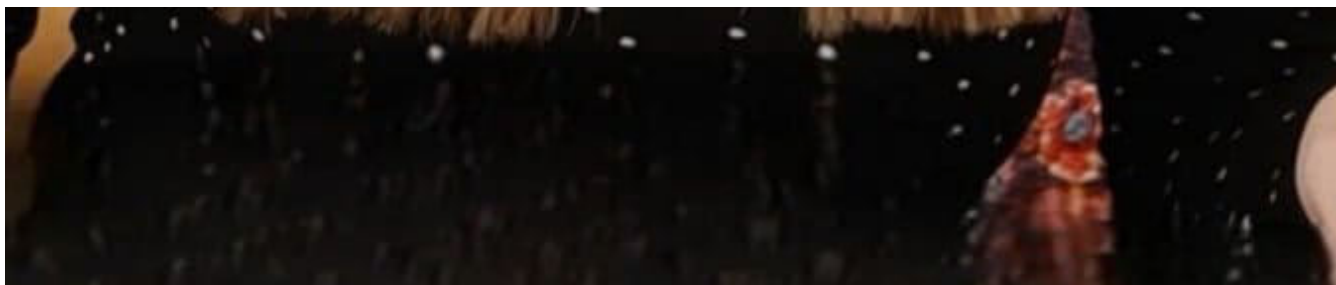
- Kolege imaju dobar uvid u teškoće s kojima se mladi susreću, oni su, na čelu s ravnateljicom, ti koji su shvatili kolika je važnost profesionalne pomoći u mnogobrojnim zahtjevnim situacijama koje se događaju u školama – ističe mlada psihologinja koja smatra da su porazne statistike u području mentalnog zdravlja pravi alarm za brzo djelovanje svih uključenih u rad s učenicima.

- Koliko je školski psiholog važan i potreban govore nam statistike vezane za mentalno zdravlje mladih. Nažalost, vidljiv je rast mentalnih poteškoća mladih osnovnoškolske i srednjoškolske dobi. Brojke su zaista poražavajuće, pogotovo kada se radi o anksioznosti i depresiji te kada se vide postotci mladih koji doživljavaju napadaje panike. Nažalost, problemi u mentalnom zdravlju mladih često ostaju neriješeni jer se ne prepoznaju simptomi i ne djeluje se na vrijeme. Okolina ne smije zanemariti te probleme, a vjerujem da u tome veliku ulogu igra i škola, posebno školski psiholozi koji mogu djelovati kao rana prevencija da ne dođe do pogoršanja teškoća. U mojoj je školi 650 učenika, ali na to gledam kao na veliko područje mladih gdje mogu djelovati u smjeru prepoznavanja simptoma pomoću psihodijagnostičkih sredstava koja se mogu koristiti za prikupljanje informacija. Također smatram da je naša uloga i da se normalizira odlazak kod školskog psihologa među mladima. Kada izađete pred mlade, trudite se što više biti primjetni, prisutni među njima, držati radionice, upoznavati se, oni tada odlično reagiraju na vas, prilaze vam i imaju povjerenja kad vam dolaze sa svojim teškoćama.

Jedan od načina koji se pokazao dobrim za stupanje u kontakt s učenicima i za ostvarivanje odnosa s njima kreativni su uradci, radionice i neformalna druženja gdje oni mogu ostvarivati dobre vršnjačke odnose, ali i povezanost s ostalim nastavnicima i stručnom službom. U našoj se školi kao dobar projekt te vrste pokazao „Paint and dine“ gdje su se obrađivale različite teme s područja mentalnog zdravlja te su kasnije učenici imali priliku naslikati nešto povezano s tom temom. Neke jednostavne aktivnosti poput kvizova ipak nam stvore dovoljno vremena da se gradi odnos s učenicima te da se oni osjećaju prihvaćeno.

Dora Mikšić

Jedan psiholog – preko 600 učenika – izvedivo?

Kao i naše sugovornice u prethodnom nastavku serijala, i psihologinja Dora Mikšić osvrnula se na nesklad u broju psihologa s obzirom na broj učenika. Ponekad ni uz svu kreativnost, snalažljivost i stručnost jedna osoba ne uspije „pokriti“ sve pozitivne, a posebno negativne situacije u kontaktu s mnogobrojnim učenicima kojima bi se trebalo individualno posvetiti.

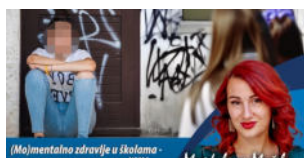
- Kao negativnu stranu ovoga posla, koja nas pogađa i na ljudskoj i profesionalnoj razini, istaknula bih prevelik broj mladih na jednog psihologa unutar škole gdje se jednostavno nije moguće posvetiti svakom djetetu na osobnoj razini, a naši mladi vape za kontaktom jedan na jedan. Kod nekih uočite presložen problem koji se ne može riješiti u nekoliko razgovora, a nailazimo i na niz drugih problema – roditelji pitaju kome se dalje obratiti, za bolnice je ogroman red čekanja, cijeli je sustav zagušen i nedostaje mu kapaciteta. Jedan psiholog naprosto ne može pokriti cijelu školu s obzirom na broj poteškoća s kojima se susrećemo.

Iako ne možemo uvijek biti dio cjelokupnog puta poboljšanja stanja učenika, ipak im možemo biti potpora od samog početka, a to mladima mnogo znači. Neki od njih imaju ozbiljnih obiteljskih ili društvenih problema te niz drugih teških okolnosti, a neki zdrav uzor kao što su profesori i psiholozi može puno značiti. Pogotovo kad su profesori jako angažirani u primjećivanju specifičnosti učenika pa pravovremeno reagiraju prema psihologu – tada cijeli proces pomoći ide mnogo brže. U svom sam radu vidjela da odnos cijele škole prema učenicima, prije svega pružanje potpore i razumijevanja, jako puno znači za mentalno zdravlje učenika.

U sljedećem ćemo se nastavku serijala *(Mo)mentalno zdravlje u školama*, sve dok vam ne zatreba psiholog – kojega nema baviti sindromom *burnouta* (sindrom izgaranja) koji je sve veća pošast u obrazovnom sustavu, a često je posljedica preopterećenja i stresa na poslu.

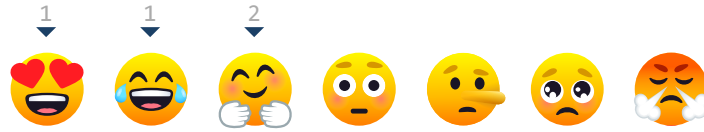
U školama bez psihologa problematika mentalnog zdravlja pada na leđa pedagoga i učitelja, a ondje gdje ima psihologa očito je da ih treba još više. Kako raditi u sustavu koji puca po šavovima?

U seriji članaka *(Mo)mentalno zdravlje u školama* bavit ćemo se jednim od gorućih problema – što kad se u školi pojavi osjetljiv problem iz domene djelovanja školskog psihologa, a ta ga škola nema

**Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz
Programa poticanja novinarske izvrsnosti**

Moja reakcija na članak je...

[UVJETI KORIŠTENJA](#)[PRAVILA O PRIVATNOSTI](#)[PRODAJA I MARKETING](#)[IMPRESSUM](#)[KONTAKT STRANICA](#)

© 2024 Dalmacija danas. Sva prava pridržana.